

RADERWERK is de rubriek waar we het willen hebben over het gebouw op zich. Maar ook de rest van het domein ontsnapt niet aan onze aandacht. Deze keer buigen we ons over speeltoestellen.

VEILIGE SPEELTOESTELLEN

ALLES OVER HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 2001

De tijd dat iedereen naar hartelust speeltoestellen op zijn terrein kon plaatsen, ligt alweer even achter ons. Omdat heel wat toestellen gevaarlijk waren of slecht onderhouden werden, gebeurden er in het verleden maar al te vaak ongelukken. Dus besloot de overheid om in te grijpen. Dat leidde in 2001 tot een koninklijk besluit voor speelterreinen (dit kb kan je vinden op www.cjt.be/speeltoestellen.html).

Toch is niet elk jeugdverblijfcentrum met een terrein waarop gespeeld kan worden, aan dit kb onderworpen. Volgens het kb spreken we pas van een speelterrein wanneer het gaat om “een ten behoeve van spel en/of ontspanning geplande en daartoe ingerichte ruimte waarin zich minstens één speeltoestel bevindt”. Maar wat is voor de overheid dan een speeltoestel? Volgens het kb is dit “een product bestemd voor vermaak of ontspanning, ontworpen of kennelijk bestemd om te worden gebruikt door personen die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt, waarbij uitsluitend van zwaartekracht of fysieke kracht van de mens gebruik wordt gemaakt en bestemd voor collectief gebruik op een tijdelijk of blijvend speelterrein”. Daarbij denken we meteen aan klassiekers zoals schommels, glijbanen, speeltorens enz. Maar ook zaken zoals een zandbak, een balenbad, een springkasteel of gocarts vallen onder het kb. Wie één van deze

toestellen installeert, zal aan het kb moeten voldoen.

EISEN

De belangrijkste eis is dat je moet zorgen voor een veilig speelterrein en veilige speeltoestellen. Daarvoor dient in eerste instantie een risicoanalyse te worden uitgevoerd. Deze analyse hoeft in principe maar één keer uitgevoerd te worden, tenzij er later nieuwe toestellen worden bijgeplaatst of de opstelling van het speelterrein wordt gewijzigd. In dat geval moet er een nieuwe risicoanalyse worden opgesteld. Het maken van een risicoanalyse hoeft overigens niet door een gespecialiseerde firma te gebeuren. De uitbater mag deze analyse ook zelf uitvoeren. Belangrijk daarbij is dat niet enkel de toestand van de speeltoestellen wordt getoetst aan de normering. Ook andere gevaren zoals te weinig ruimte tussen speeltoestellen of het ontbreken van een goede ondergrond (bijvoorbeeld kiezels in gras) moeten opgemerkt en genoteerd worden.

Op basis van de risicoanalyse moeten vervolgens preventie maatregelen worden bepaald en toegepast. De bestaande risico's verminderen kan op enkele manieren. Je kan technisch ingrijpen door herstellingen uit te voeren, organisatorisch door bijvoorbeeld toestellen te verplaatsen of informatie

SPELEN IS DOLFIJN IN FLIPPER

Daar waar vele jeugdverblijfcentra beslisten om al hun speeltoestellen te verwijderen, deed Flipper in De Panne net het tegenovergestelde. Het jeugdverblijfcentrum besliste om alle oude toestellen te vervangen door spiksplinternieuwe schommels, glijbanen en klimhutten. Voor de controle en het onderhoud werd een contract afgesloten met de firma die de toestellen plaatste. De toestellen werden overigens ingebouwd in een reusachtige zandbak. Dat absorbeert niet enkel de schokken bij het vallen, maar sluit ook mooi aan bij de duinen in de omgeving. De heraanleg van het terrein was natuurlijk wel een hele investering, maar die wordt gedeeld met buur J-Club. Bovendien wordt het resultaat ten zeerste gemaakt door de bijna 400 kinderen die elke week in het centrum verblijven. Er werd dan ook voor gezorgd dat er voor alle leeftijden iets te beleven valt. Voor peuters en kleuters werd er een apart hoekje voorzien en ook pubers kregen hun eigen 'hanghutje' en een soort 'deathride'.

verstrekken over de mogelijke gevaren door waarschuwingsbordjes te plaatsen. Tot slot kan je in een jeugdverblijfcentrum ook de aanwezige leiding sensibiliseren en hen vragen om nauwlettend toezicht te houden.

CONTROLE, CONTROLE EN NOG EENS CONTROLE

Eens je deze mogelijke maatregelen hebt genomen, kan je nog niet op je lauweren gaan rusten. Onbedoeld gebruik, de weersomstandigheden, vandalisme of slecht onderhoud kunnen de veiligheid in het gedrang brengen. Daarom is het heel belangrijk om regelmatig te controleren. Deze controles kunnen we opdelen in drie rubrieken: regelmatig nazicht, het onderhoud en periodieke controle.

Onder regelmatig nazicht verstaan we het dagelijks of wekelijks controleren op de gevolgen van intensief gebruik, vandalisme of weersomstandigheden. Let bij deze nazichten vooral op de netheid, bodemafwerking, ontbrekende onderdelen, scherpe hoeken en andere met het blote oog waar te nemen gebreken.

Het onderhoud voer je best elke maand of per trimester uit. Tijdens deze inspectieronde komt het er vooral op aan om op de correcte werking van de toestellen te letten, maar ook op zaken als stabiliteit en algemene slijtage.

Tot slot plan je best elk jaar een grondige controle van het complete domein om het algemeen veiligheidsniveau van terrein, toestellen, funderingen en bodem na te kijken. Let hierbij vooral op zaken zoals verroeste bouten, houtrot, te herstellen onderdelen e.d.

Al deze controles en herstellingswerken mogen in principe door de uitbater worden uitgevoerd. Toch is het in heel wat gevallen aan te raden om herstellingswerken door de firma die het toestel leverde, te laten uitvoeren, zeker wanneer de garantieperiode nog loopt. Voor het uitvoeren van de controles stel je best vooraf een inspectie- en onderhoudsschema op.

Belangrijk is dat je al de bevindingen van je inspectierondes en de daaropvolgende acties nauwkeurig bijhoudt in een logboek. Als uitbater moet je immers kunnen aantonen dat je er alles aan doet om het kb na te leven en je terrein en toestellen veilig te houden.

Maar controles alleen volstaan niet. Het kb legt nog bijkomende eisen op. Zo moet je elk speeltoestel een eigen uniek nummer geven en moet er op het speelterrein een bord hangen met naam en adres van de uitbater. Telefoonnummer of andere contactgegevens van de uitbater mogen ook vermeld worden, maar dit is geen verplichting. Borden met meldingen zoals "gebruik op eigen risico" zijn verboden

en overbodig aangezien de uitbater ALTIJD verantwoordelijk is voor zijn terrein en toestellen. Wat niet wil zeggen dat je ook verantwoordelijk bent voor de manier waarop kinderen en hun begeleiders de toestellen gebruiken. Ondanks alle goede voorzorgen zijn ongelukjes natuurlijk nooit helemaal uit te sluiten. Een speelterrein zonder ongevallen kan enkel wanneer er geen spel is. Ongevallen waarbij blijvende letsels veroorzaakt worden, moeten steeds gemeld worden aan het Ministerie van Economische Zaken. Tot daar het koninklijk besluit en het bijbehorende (papier)werk.

ALTERNATIEVEN

We moeten het toegeven: het is niet vanzelfsprekend om aan alle regels van het kb te voldoen. Toch zijn er alternatieven mogelijk. De gemakkelijkste manier om het kb te “omzeilen”, is geen enkel speeltoestel te plaatsen. Zaken zoals voetbaldoelen, basket- en volleybalnetten worden bijvoorbeeld niet aanzien als speeltoestellen, het zijn immers sporttoestellen (één uitzondering: een verplaatsbaar mini-voetbaldoeltje wordt wel beschouwd als speeltoestel). In ieder geval moet je ook hier letten op de veiligheid van de gebruikers. Een wet van 1994 legt je immers op over de veiligheid van de consument te waken. Zorg er daarom voor dat deze toestellen minstens stabiel zijn geplaatst en indien mogelijk verankerd in de grond. Belangrijk is dat de kans op omvallen vermeden

wordt. Dat dit echt geen overdreven bekommernis is, bewijst nog een recent dodelijk ongeval met een omgevallen voetbaldoel in Waals-Brabant.

Los van de klassieke toestellen kan je natuurlijk ook je eigen speeltoestellen bedenken en maken. Zo kan je een natuurlijke glooiing op je domein bijvoorbeeld omvormen tot een glijbaan of een rioolbuis horizontaal op je domein leggen en vervolgens bedelven onder een heuvel. Zelfs een afgedankte en grondig gereinigde septische put die op het terrein wordt gelegd (dus niet ingegraven), kan een leuk speeltoestel vormen. Dat geldt ook voor omgevallen bomen. En ook afvalmateriaal zoals oude autobanden en buizen kunnen voor groepen met een beetje fantasie al snel leuke speeltoestellen vormen. Je kan bovendien de groepen tips geven wat ze met al dat materiaal kunnen aanvangen. Natuurlijk geldt ook in al deze gevallen dat de veiligheid van de kinderen niet in het gedrang mag komen. Gebruik bij het bedenken van je alternatieve toestellen dan ook je gezond verstand en probeer zelf in te schatten wat veilig is en wat niet. Om risico's zoveel mogelijk uit te sluiten, is het ook een goed idee om je alternatieve toestellen achteraf door een onafhankelijke firma te laten keuren.

Ook een terras of speelkoer kan leuke mogelijkheden bieden. Door bijvoorbeeld een deel van de tegels zwart en wit te verven, kan je een groot dam- of schaakbord maken.

ALTERNATIEVEN IN DE LORK

Met uitzondering van hun outdoor klimmuur en een kleine klimtoren met glijbaan voor de allerkleinsten beschikt De Lork in Kemmel niet echt over andere “echte” speeltoestellen. Dat wil echter niet zeggen dat er niks te beleven valt op de Kemmelberg. Met wat verbeelding, gebruik van omgezaagde bomen en de aankoop van natuurlijke materialen wordt een avontuurlijk speelterrein uitgebouwd. Zo verschijnen er klimtorens met een maximale hoogte van 1,40 meter die kunnen ingeschakeld worden in een hindernissenparcours. De hoogte werd beperkt, maar in de lengte kan men onbeperkt de klimtuigen verder afwerken. Verder werd er met boomstammen een zitarena gemaakt die eveneens dienst doet als evenwichtsbalk. Andere boomstammen (van ongeveer 4 meter lengte) werden in stervorm op elkaar gelegd. Deze ster doet dienst als klimuitdaging, om een kamp te bouwen,... Nog leuker wordt in de toekomst de glijbaan. Door gebruik te maken van natuurlijke hoogteverschillen wordt er met een houten plaat een vlak gemaakt waarlangs men naar beneden kan schuiven. De ruimte onder de plank zorgt dan weer voor een tunnel waarin ook kan gespeeld worden. Verder wil De Lork ook nog enkele basispalen plaatsen die de kinderen moeten stimuleren om er een kamp te bouwen. Gezien de aanwezigheid van de klimtoren moeten ook deze alternatieve toestellen rekening houden met de eisen van het kb.

SJORREN

En wat met gesjorde toestellen? Ook met dit alternatief voor klassieke speeltoestellen is er in principe geen probleem. Groepen mogen naar hartelust toestellen sjorren en er vervolgens ook mee spelen. Volgens het kb is dit immers een “een tijdelijk toestel dat als element van hun spel door kinderen, onder toezicht, voor zichzelf wordt vervaardigd”. Zorg er dus voor dat de groepen hun gesjorde toestellen ook weer afbreken aan het eind van hun verblijf. Als de groepen hun eigen sjarahout meenemen, zal dit geen probleem vormen, maar als je zelf sjarahout voorziet, neem je dit best op in je huishoudelijk reglement.

TIPS EN NORMEN

Naast de wettelijke verplichtingen zijn er nog heel wat zaken waar je rekening mee kan houden. Zo heb je misschien ooit al gehoord over Europese normen voor speeltoestellen (EN 1176 en EN 1177). Dit kan je beschouwen als technische richtlijnen, weliswaar met een niet-verplichtend karakter. Als jouw speeltoestellen aan de EN voldoen, worden ze geacht veilig te zijn. Dan is je risicoanalyse alvast voor wat de speeltoestellen betreft heel eenvoudig: geen onaanvaardbaar risico, want ze voldoen aan de EN.

Wie geen toestellen plaatst, moet zich dus in principe niets van deze normen aantrekken, maar je kan toch best deel 7 van EN1176 even doornemen. Hierin staan namelijk heel wat aandachtspunten wat betreft plaatsing, controle, onderhoud en gebruik. Die hou je best in het achterhoofd wanneer je alternatieve speeltoestellen maakt.

Heel nuttig zijn de normen rond valruimte en valhoogte. Voor toestellen die lager zijn dan 1,5 meter moet je eenzelfde valruimte rondom het toestel voorzien. Is het toestel hoger, neem dan geen risico en voorziet dan 2,5 meter valruimte. De valhoogte

van je toestel heeft ook gevolgen voor de bodem onder je toestel. Wanneer je toestel lager is dan 1,5 meter, volstaat een bovengrond van losse aarde of gras. Op voorwaarde welteverstaan dat de grasmat gezond is en dat er bijvoorbeeld geen steengruis of ander afval in ligt. Is je toestel hoger, dan zal je een laag houtsnippers, boomschors, rivierzand of parelgrind van minimum 30 centimeter moeten voorzien. Ook kuststoftegels of -matten zijn dan een mogelijkheid.

Naast valruimte en valhoogte is ook de manier waarop je een toestel maakt, van belang. De Europese normen adviseren het volgende. Voorzie op toestellen een balustrade met verticale spijlen die maximum 9 centimeter of minimum 23 centimeter uit elkaar staan. Op die manier vermijd je niet alleen valpartijen, maar ook dat kinderen met hun hoofd tussen de spijlen komen vast te zitten. Steunoppervlakken voor voeten mogen dan weer niet meer dan 3 centimeter opening hebben om valpartijen te vermijden. Zorg er verder voor dat openingen tussen planken kleiner dan 8 millimeter of groter dan 2,5 centimeter zijn, zodat er geen vingers kunnen gekneld raken. Leg je bepaalde zaken vast met kettingen, kies dan voor schakels die niet roesten of beschermd zijn met een kunststoffen omhulsel. Zorg er ook voor dat de opening van de schakels maximum 8,6 millimeter is. Verder zijn er nog heel wat algemene tips die kunnen helpen om je speelterrein veilig te houden. Zorg dat je toestellen stabiel staan en probeer splinters of scherpe kanten te vermijden. Let ook op voor scheuren in houten toestellen. Bouten en moeren werk je best in, maar ook niet te diep.

Hou tot slot ook rekening met de leeftijd van de gebruikers. Wanneer bepaalde zaken niet voor een bepaalde leeftijdsgroep toegankelijk zijn, mag je dat gerust melden via een bordje naast het toestel. Leuk is dan natuurlijk wel dat je kan aangeven of er alternatieven zijn voor hen.

SUBSIDIES

Goed om weten is dat er voor dit type van speelmogelijkheden ook aparte subsidies bestaan. Dit kan zowel slaan op toestellen die je aankoopt als op zaken die je zelf bedenkt en uitwerkt. Met een origineel project kan je aanspraak maken op een animatiesubsidie van Toerisme Vlaanderen. Zo kan je tot 40% van de kosten laten dekken. Op deze animatiesubsidies komen we in de volgende editie van HuisWerk (nummer 5) uitgebreider terug.

INFO:

■ www.cjt.be/speeltoestellen.html

Hierop vind je naast wat algemene uitleg, enkele nuttige links.

■ www.speelom.be

De website wordt binnenkort vernieuwd.

Met dank aan Marc Ipermans (vzw Speelom)

DE GROTE ZANDBAK VAN DE HORIZON

Op de terreinen van de Horizon in Brede ne zijn er al een paar jaar geen speeltoestellen meer te vinden. Er moest te zwaar geïnvesteerd worden om alle toestellen aan het kb te laten beantwoorden en dus werden ze allemaal weggehaald. Toch is dat geen gemis voor de bezoekers. Met het strand en de zee op wandelafstand beschikt de Horizon immers over een gigantische zandbak en voldoende zwemgelegenheid. Wie daar niet genoeg aan heeft, kan ook nog op een speelplein in de buurt terecht dat onlangs werd ingericht door de gemeente.